

# Savaş, Barış ve Sağlık...

**Hazırlayanlar: İnt. Dr.Mehmet Torun**  
**İnt. Dr. Segah Nur Tozođlu**  
**Danışman : Dr. Ahmet Saltık**

# Sağlık nedir ???

- DSÖ'nün tanımına göre (1947) Sağlık; insanların bedensel, ruhsal ve sosyal açıdan tam bir iyilik durumudur...



# Peki Savaş Nedir?

- **Savaş**, ülkeler, bloklar ya da bir ülke içindeki büyük kümeler arasında gerçekleşen toptancı (topyekun) silahlı mücadeledir. Savaşlar genellikle dinsel, ulusal, siyasal ve ekonomik amaçlara ulaşmak için gerçekleştirilir.
- Kullanılan silahlara, amaçlara, taraflara ve gerçekleştiği yerlere göre adlandırılır. Örneğin [nükleer](#) savaş, meydan savaşı, iç savaş, dinsel savaş ([cihad](#), [Haçlı seferi](#)), [Dünya savaşı](#)..
- Karşı tarafı yıldırım, maddi ve manevi zarar vermek için gerçekleştirilen silahsız etkinlikler de genellikle savaş tanımına katılır..
- Batı'nın Türkiye'ye karşı 30 yıldır kullandığı silahlı örgüt, düşük - orta yoğunluklu savaş ile, terörü araç olarak kullanarak ülkemizi etnik temelde ayrıştırma ve bölme amaçlıdır.

# Mustafa Kemal'e Göre Savaş;

- «Savaş, sonunda meydan savaşı yalnızca karşı karşıya gelen iki ordunun çarpışması değil, Milletlerin çarpışmasıdır. Meydan savaşı milletlerin bütün varlıklarıyla, bilim ve teknik alanındaki düzeyleriyle, ahlaklarıyla, kültürleriyle kısacası bütün maddi ve manevi güç öğeleriyle ve her türlü araçlarıyla çarpıştığı bir sınav alanıdır. Bu alanda, milletlerin gerçek güç ve değerleri ölçülür. Sonuçta yalnız maddi güçlerin değil, bütün güçlerin özellikle ahlaksal ve kültürel gücün üstünlüğü kesinlikle ortaya çıkar...»

# «Savaş milletlerin bütün varlıklarıyla çarpıştığı bir sınav alanıdır.»



*Mustafa Kemal, Çanakkale Savaşı'nda siperde*

- «...Meydan savaşında yenilen taraf milletçe ve memleketçe, bütün maddi (özel) ve manevi (tinsel) varlığıyla yenilmiş sayılır. Tarih, birtakım boş hayallerle, başlarındaki hükümdarların, hırslı politikacıların oynadığı duruma düşen yayılmacı orduların, yayılmacı milletlerin uğradığı bu çeşit feci sonuçlarla doludur.»

# Savaş ve İnsan

- Dönemimizde cepheler ortadan kalkmıştır.. Bu nedenle savaşta «insan - toplum sağlığı» dendiğinde yalnızca askerleri düşünmek yanlış olur. Sivil halk, özellikle çocuk, engelli, kadın, yaşlı ve hastalar daha ağır risk ve tehdit altındadır..



# Savaş, İnsan ve Doğa..

Özellikle kadınlar (**tecavüz!**), çocuklar (**insan ve organ ticareti!**) ve engelliler, yaşlılar, süregen hastalığı olanlar.. Savaşta en olumsuz etkilenenler.. Temel sağlık hizmeti bile alamıyorlar. Bir de hayvanlar.. Doğa.. Çok çaresiz kalıyor, ölüyorlar.



# Yakın tarihin savaşları

- I. Dünya Paylaşım Savaşı
- Türk Kurtuluş Savaşı
- II. Dünya Paylaşım Savaşı  
(*Japonya'ya Atom bombası*)
- Vietnam, Kore, G.Amerika,  
Kamboçya savaşları
- Irak'ın 1. İşgali-1990,  
2. İşgali-2003, (sözde  
«Irak Körfez Savaşı»)
- Irak-İran Savaşı  
(1992-2000??)
- Sözde «Arap Baharı» ve  
Kışkırtılan İç İsyanlar:  
Sudan, Ruanda, Libya,  
Mısır, Irak, Suriye, Türkiye!





# Türk Kurtuluş Savaşında sağlık..

- Kurtuluş Savaşı sürerken; tifo, tifüs, kolera, trahom, verem, sıtma, çiçek, sifilis (frengi) Anadolu'da çok yaygındı. Ordunun tıbbi gereksinimleri, en alt düzeyde bile karşılanamıyor; askerler gıdasızlık ve ilaçsızlık nedeniyle ağır ve yaygın biçimde hastalanıyordu. Sağlık koşullarının iyileştirilmesine Kurtuluş Savaşı içinde başlandı. **Gazi M. Kemal Paşa**, ünlü 1 Mart 1922 Meclis konuşmasında, kişi ve toplum sağlığına yönelik yakın hedefleri belirledi :
  - ***"Milletimizin sağlığının korunması ve daha sağlıklı duruma getirilmesi, ölüm oranlarının düşürülmesi, nüfus artışının sağlanması, salgın hastalıkları etkisiz kılarak toplum sağlığının iyileştirilmesi, böylelikle ulus bireylerinin dinç ve çalışmaya yetenekli duruma getirilmesi, amacımızdır."***

# Gazi Mareşal Mustafa Kemal Atatürk'e göre;

- *"Ulusun tüm bireylerinin sağlıklı olmaları için sağlık koşullarını gerçekleştirmek, Devlet durumunda bulunan siyasal kuruluşların **EN BİRİNCİ** görevidir."*



# Savaş ve Sağlık...

- Takdir edilir ki, savaş olağanüstü bir durumdur. Savaş koşullarında insanların hemen hemen tüm temel gereksinim ve hakları karşılanamaz olur.
- Kesintiye uğrayan en önemli hak **SAĞLIKLI YAŞAM hakkı**dır. Bu bağlamda;
- Koruyucu, iyileştirici (*tedavi edici*), Esenlendirici (*Rehabilitate edici*) sağlık hizmetleri ciddi düzeyde aksar, hatta verilemez olur.
- ***Beslenme ve barınma hakları*** da risk altındadır.

# CENEVRE SÖZLEŞMELERİ

12 Ağustos 1949'da Cenevre'de, Savaş durumundaki silahlı güçlerin hasta ve yaralılarının durumlarının iyileştirilmesi hakkında

**Cenevre Sözleşmeleri** imzalanmıştır :

- **1. Cenevre Sözleşmesi** Savaş durumundaki silahlı güçlerin hasta ve yaralılarının durumlarının iyileştirilmesine ilişkin..
- **2. Cenevre Sözleşmesi** silahlı güçlerin denizdeki hasta, yaralı ve kazalananların durumlarının iyileştirilmesine ilişkin..
- **3. Cenevre Sözleşmesi** savaş tutsaklarına yapılacak işlemlere ilişkin ..
- **4. Cenevre Sözleşmesi** savaş zamanında sivillerin korunmasına ilişkin Sözleşme.

# 1. Cenevre Sözleşmesi



## Madde 12 :

Silahlı kuvvetler mensuplarından yaralı veya hasta olanlar her koşulda saygı görecekler ve korunacaklardır.

Bu kişiler cinsiyet, ırk, milliyet, din, siyasal seçim veya buna benzer herhangi bir gerekçeye dayanan aleyhte hiçbir ayırım uygulanmadan, kendilerini elinde bulunduran Devlet tarafından insancıl işlem görecekler ve tedavi edileceklerdir.

# Savaş ve Çevrenin yıkımı..

- Sağlığın olmazsa olmazı sağlıklı ve **güvenli çevre**dir. Ama savaşlarda insanlar, içme suyu bile bulamamaktadır. Afet (Savaş!) koşullarında kişi başına günlük en az 19 Lt su gerekirken, savaşta bunun yarısına bile ulaşamıyor.
- Dolayısıyla çevrenin savaş ortamında yıkımı (tahribi), sağlığı son derece olumsuz etkilemektedir.



# ABD'nin Vietnam saldırısı, 1972

## Doğaya bırakılan radyoaktif ve kimyasal atıklar..

### 1972 Pulitzer Fotoğraf Ödülü



*“Good Morning Vietnam” sözü ile özdeşleşen ABD istilası son birliklerin de o topraklardan ayrılması ile ağır yenilgiyle sonuçlandı.*

*Napalm bombası ile giysileri ve bedenleri yanan çocuklar..*

*Yaşam boyu «travma sonrası stres bozukluğu»*

[www.ahmetsaltik.net](http://www.ahmetsaltik.net)

# ABD'nin Vietnam'a saldırısı, 1972

1972'de atılan napalm bombası için; [Vietnam Savaşı](#) fotoğrafçısı Kim Phuc;

- **"Napalm düşleyebileceğiniz en korkunç silahtır. Su 100 derecede kaynar, napalm 800-1200 derece sıcaklık üretir. Kimi durumlarda, hızlı öldürdüğünden, kurbanlar çok acı çekmez. Ama sağ kurtulanlarda 3. ve 2. derece yanık oluşur."** diyerek vahşetin boyutunu gözler önüne sermiştir.
- Ayrıca **napalm bombası toprağın tarım yapılan 1 karışık üst katmanını flora ve faunası ile yakıp kavurarak** tarıma elverişsiz yapmaktadır. Ne yazık ki bu da istendik bir sonuçtur.





# ABD'nin Vietnam'a saldırısı, 1972



*Yakıcı Napalm bombası püskürtülüyor..*

# Japonya dramı, 6 ve 9 Ağustos 1945

- Nagazaki ve Hiroşima'ya 2. Dünya Paylaşım Savaşında (6 ve 9 Ağustos 1945) **atom bombası** atılması sonucu yüz bini aşkın insan hemen ölmüş, bir o denlisi ağır yaralanmıştır.
- O topraklarda hala yüksek kanser riski (*Uranyum 235 ve Plutonyum 239 emisyonu*) vardır.



# Savaş ve BeslenEMEme

- Sağlıklı insan ve toplum için olmazsa olmaz koşullardan biri, yeterli ve dengeli beslenmedir.
- Ancak ne yazık ki, savaş koşullarında ekme bulmak bile olanaksızlaşabilmektedir.
- Bu vb. ağır yoksunluklar, akut ve süregelen pek çok hastalığa neden olmaktadır.
- Özellikle bebek – çocuk, gebe – emzikli, yaşlı ve metabolik sorunu (*örn. gluten enteropatisi!*) olan riskli kesimler daha ağır bedeller ödemektedir.

# Savaş ve AÇLIK / Çanakkale

- Mart 1915'te, 5. Ordu'da yetersiz beslenme sorunu nedeniyle büyük bir **Skorbüt** salgını görüldü. Buna karşı Dr. Mayer, özellikle bol miktarda yeşil sebze ve salata tüketimini sağlayarak, mücadele etti. Yaklaşık bin olguya ulaşan salgını önlemeyi başardı.



**ÇANAKKALE KAHRAMANLARI**  
**43-ncü Alay 1-nci P. Tb. 1-nci Bölük**

**1917 YILI YEMEK LİSTESİ**

GÜN	SABAH	ÖĞLE	AKŞAM	EKMEK
15 HAZİRAN :	ÜZÜM HOŞAFI	YOK	YAĞLI BUĞDAY ÇORBASI	TAM
26 HAZİRAN :	YOK	YOK	ÜZÜM HOŞAFI	TAM
18 TEMMUZ :	ÜZÜM HOŞAFI	YOK	YOK	YARIM
8 AĞUSTOS :	YARIM EKMEK	YOK	ŞEKERSİZ ÜZÜM HOŞAFI	-

**NOT: 21 TEMMUZ 1917'DEN İTİBAREN  
BAŞLAYARAK ORDU EMRİYLE  
EKMEK İSTİHKAKI 500 GRAMA  
İNDİRİLMİŞTİR.**

**ÇÜNKÜ UN VE EKMEK KALMAMIŞTIR.**

**BU VATANIN NASIL KAZANILDIĞINI  
BİLMEYENLERE,  
ANLAMAYANLARA YA DA ANLAMAK  
İSTEMEYENLERE  
LÜTFEN ANLATINIZ**

**Çanakkale savaşında karavana (!)**

# Çanakkale Savaşı / Sıtma (1)

- Tüm cephele ve cephe gerisinde görüldü. Cibinlik koruması da fayda etmiyordu. Boğaz'daki Başkomutanlıkta çeşitli kalelere dağıtılmış kıtalarda **Sıtma**ya sıklıkla rastlanıyordu. Anofellerle savaşım için **Dr. Mayer** gecesini gündüzüne katıyordu. Önce biriken suları boşaltacak drenaj çukurları açtırıldı.
- *"Sıtmayı önlemek için drenaj çukurları açtırdım. Böylelikle küçük su birikintileri ile bataklıklar kurutulmuş ve eldeki su kaynakları kirlenmekten korunmuş oldu. Bu nedenle, özellikle Seddülbahir'deki mevzilerimizi, en öndeki avcı hendeklerine dek inceledim. Askerlerin yağmurda su altında kalmamaları amacıyla akıtma (drenaj) için öngörüldüğü gibi, her türlü sızıntının giderilmesi için olanaklı her önlemin alınmasını sağladım. Ancak bunun yeterli olmadığı yerler veya olanaklı olmadığı durumlar vardı...»*

# Çanakkale Savaşı / Sıtma (2)

- ...Bunar hiç de az değildi. **Dr. Mayer** alışılmadık bir yöntemle başvurmak zorunda kaldı. Ateş yakarak sinek kaçırmak zorunda kalıyordu. Bu yöntemin tek nedeni, yokluğun çaresizliğiydi.
- *"Bataklık zemin nedeniyle, özellikle Kumkale'deki mevzilerde, sıtmayla savaşım amacıyla akıtma (drenaj) yapılmasına stratejik açıdan olanak yoktu. Bu yüzden Anadolu grubu komutanına, kale komutanına ve özellikle de Amiral Von Usedon'a karanlık bastığında kamplardan deve, at, öküz ne bulurlarsa hayvanların kurutulmuş gübrelerini, küçük kümeler halinde kampa paralel dizerek ateşe vermeyi ve sonra üstünü toprakla örtmeyi önerdim. En azından, sivrisineklerin büyük bölümü böylece kaçırılabilirdi."*

# Aşı ve İlaçlar..



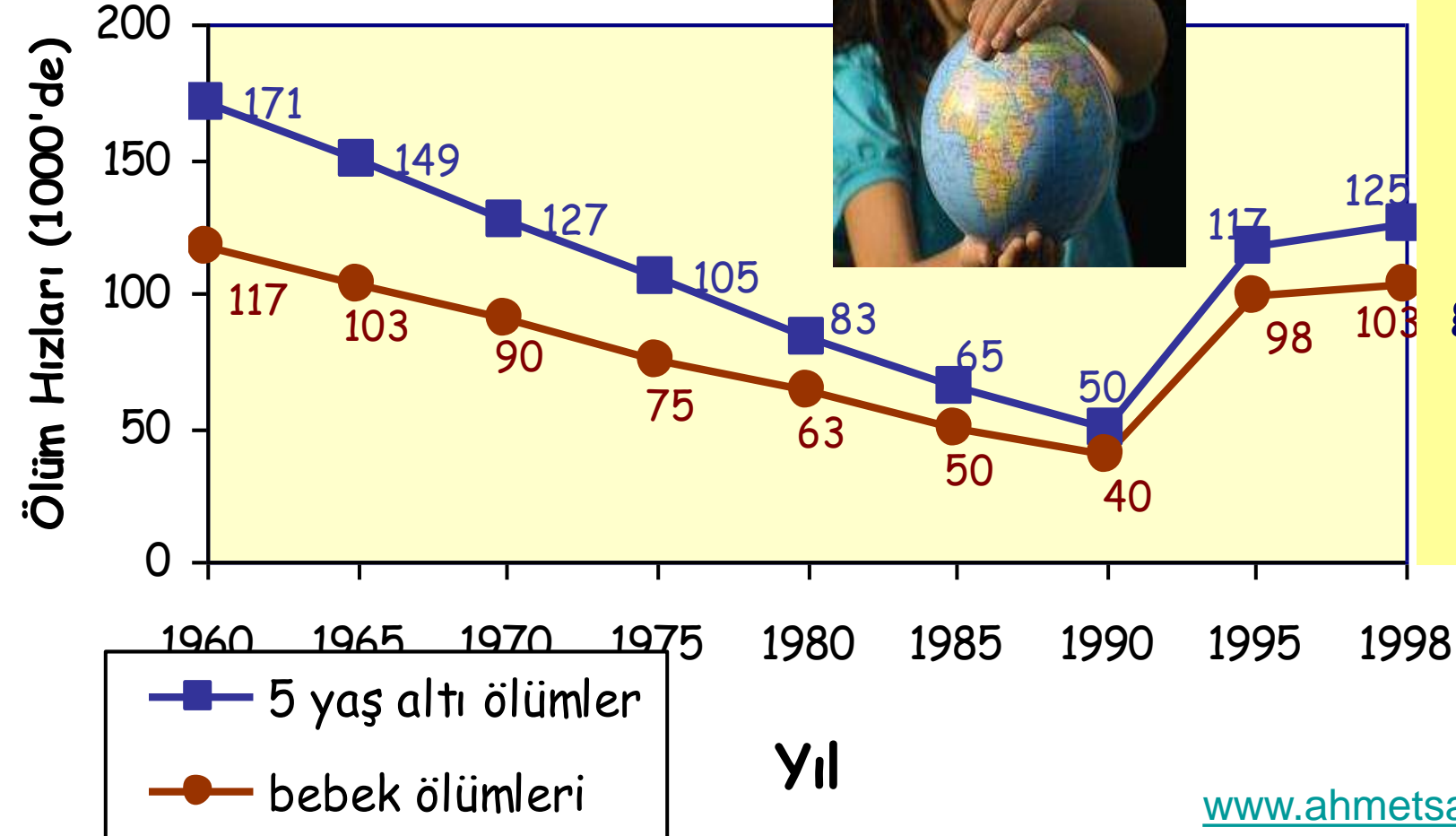
www.arastiralim.com

- İnsanları ve özellikle çocukları kimi salgın hastalıklardan korumak için yapılması gereken **aşı takvimi** iyi biliniyor.
- Fakat savaş durumunda bu temel programlar yürütülemede ve bağışıklama hizmeti aksamaktadır. Aşılar üretil(e)memekte, savaşılan ülkeye aşı-ilaç ambargosu bile uygulanmaktadır! Irak'a bu vahşi ambargoyu **UNICEF** açıklamıştır. Cenevre Sözleşmesi çiğnenmiştir.



# BEBEK ÖLÜM HIZLARI-IRAK

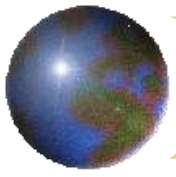
The Lancet,  
655 bin  
Iraklı  
erkek,  
kadın ve  
çocuğun,  
koalisyon  
güçlerince  
öldürül-  
düğünü  
açıkladı..



# Irak'ta ABD vahşeti.. (2006)



[www.ahmetsaltik.net](http://www.ahmetsaltik.net)



# **Savaş yoksulları ve Kurbanları..**

**BM Kalkınma Programı verilerine göre;**

[www.ahmetsaltik.net](http://www.ahmetsaltik.net)

**3 kişi = 48 ülke!**

**Savaş baronları!**

**Yüz milyonlarca  
hasta, yaralı, engelli,  
öksüz-yetim kurban...**

**(Foto : İşgal altında Irak)**

**21. Yüzyılın Fotoğrafı olmaya aday!**



# Sonuç...

- Bu sunumla her ne denli *savaş durumunda sağlığı* irdelemeyi amaçlasak da, yansılarda görüldüğü üzere ***savaş olağanüstü bir durumdur.***
- Bu koşullarda yeterli - güvenli - nitelikli - sürekli sağlık hizmeti vermek neredeyse olanaksızdır.
- Sunumu, yıllarca cephelerde savaşan **Atatürk**'ün çok öğretici bir sözü ile bitirmek istiyoruz;
- **"Ulusun yaşamı tehlikeye girmedikçe, savaş bir cinayettir."**

" Beni Türk Hekimlerine  
Emanet Ediniz "

K. Atatürk

*Teşekkürler...*